

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

V.511.272.2016.EG

Pan
Tadeusz Kościński
Minister Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Nawiązując do dotychczasowej korespondencji¹ w przedmiocie opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych (dalej: „PIT”) nieodpłatnych świadczeń z tytułu umorzenia należności wynikających z zaciągniętego kredytu, pragnę uprzejmie zwrócić uwagę na **problem braku ciągłości regulacji prawnych, zapewniających stosowną ochronę na gruncie podatkowym dla kredytobiorców, w przypadku których doszło do restrukturyzacji zadłużenia.**

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich od początku kadencji podejmuję szereg działań zarówno o charakterze systemowym, jak i procesowym, mających na celu wzmocnienie sytuacji kredytobiorców, w szczególności konsumentów, którzy zawarli kredyty hipoteczne indeksowane lub denominowane we franku szwajcarskim². Aktualnie sytuacja tej grupy obywateli może ulec zmianie w związku z ostatnim wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. (sygn. C-260/18) w sprawie Państwa Dziubaków przeciwko Raiffeisen Bank International AG. Nie wykluczone również, że w chwili obecnej w niektórych przypadkach wzrośnie liczba zawieranych ugód pomiędzy kredytobiorcą a bankiem, bądź też dojdzie do innych form restrukturyzacji istniejącego zadłużenia.

¹ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 1 sierpnia 2017 r. (nr V.511.272.2016) oraz odpowiedź Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 września 2017 r. (nr DD3.055.5.2017), a także wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich poprzedniej kadencji z dnia 21 maja 2013 r. (RPW-727227) oraz odpowiedź Ministra Finansów z dnia 20 czerwca 2013 r. (nr DD3/033/105/KDJ/13/RD-61428/13).

² Szczegółowe informacje o podejmowanych przeze mnie działaniach dostępne są na stronie internetowej: <https://www.rpo.gov.pl> w zakładce Ochrona Praw Konsumentów / Frankowicze.

W tym kontekście przypomnieć należy, że z punktu widzenia podatkowego samo zawarcie umowy kredytowej oraz jej późniejsza spłata na warunkach przewidzianych w umowie nie powodują obowiązku zapłaty podatku. Niemniej jednak zdarzenia takie jak: umorzenie kredytu lub jego części, umorzenie kwot niezapłaconych odsetek od kredytu, czy też zwolnienie kredytobiorcy z długu, co do zasady, prowadzi do powstania przychodu z tytułu nieodpłatnego świadczenia, który podlega opodatkowaniu.

Dotychczas prawodawca dostrzegając konieczność wsparcia na gruncie podatkowym kredytobiorców, w tym także i osób, które zaciągnęły kredyty denominowane lub indeksowane w walucie obcej, w szczególności we franku szwajcarskim. W związku z powyższym, doszło do wydania dwóch rozporządzeń o zaniechaniu poboru podatku, tj.

- rozporządzenia z dnia 22 maja 2015 r. w sprawie zaniechania poboru PIT oraz podatku dochodowego od osób prawnych („CIT”) od niektórych dochodów (przychodów) podatników podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatników podatku dochodowego od osób prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 766 – dalej: „Rozporządzenie z 2015 r.”);

- rozporządzenia z dnia 21 listopada 2017 r. w sprawie zaniechania poboru podatku dochodowego od niektórych dochodów (przychodów) związanych z kredytem hipotecznym udzielonym na cele mieszkaniowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 2167 – dalej: „Rozporządzenie z 2017 r.”).

Podkreślić należy, że wskazane regulacje obowiązywały w określonym przedziale czasowym. Rozporządzenie z 2015 r. miało zastosowanie do dochodów (przychodów) uzyskanych w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Natomiast Rozporządzenie z 2017 r. odnosiło się do dochodów (przychodów) uzyskanych od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2018 r.

Z powyższego wynika więc, że **w aktualnym porządku prawnym podatkowa sytuacja kredytobiorców, którzy dokonali lub dokonają restrukturyzacji zadłużenia pozostaje poza zakresem ww. rozporządzeń w sprawie zaniechania poboru podatku.** A taki stan rzeczy skutkuje zróżnicowanym traktowaniem kredytobiorców w sferze podatkowej.

Ponadto, z ogromnym ubolewaniem stwierdzam, że **wbrew wcześniejszym zapowiedziom resortu finansów³, instytucja ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego niestety nie zapewnia wystarczającej ochrony wobec osób, które nie zostały objęte Rozporządzeniem z 2015 r.** z uwagi na to, że dokonały czynności restrukturyzacyjnych z bankiem przed dniem 1 stycznia 2015 r. W jednej ze spraw, jaka wpłynęła do mojego Biura,

³ Por. odpowiedź Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 września 2017 r. (nr DD3.055.5.2017) na wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 1 sierpnia 2017 r. (nr V.511.272.2016).

organy obu instancji odmówiły kredytobiorcy umorzenia zaległości podatkowej, nie biorąc pod uwagę w istocie genezy zobowiązania podatkowego, które powstało na skutek zwolnienia z długu przez bank w zamian za przekazanie własności kredytowanej nieruchomości. Co więcej, po uzyskaniu korzystnego dla podatnika wyroku sądu pierwszej instancji, organ podatkowy wywiódł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Opisana sprawa indywidualna jest w toku i pozostaje w centrum mojego zainteresowania.

Podsumowując, jeszcze raz pragnę podkreślić, że w **demokratycznym państwie prawa nie powinno dochodzić do sytuacji, w których skutkiem restrukturyzacji umowy kredytowej jest przekształcenie się zobowiązania cywilnoprawnego w zobowiązanie o charakterze publicznoprawnym.** Obowiązek zapłacenia podatku od umorzonej przez bank należności, może stanowić skuteczną blokadę dla czynności restrukturyzacyjnych. W takich przypadkach dochodzi bowiem do powstania tzw. „*spirali zadłużenia*”. Skoro obywatel nie jest w stanie udźwignąć ciężaru zobowiązań wynikających z umowy, to tym bardziej nie będzie w stanie sprostać dodatkowemu obowiązkowi zapłaty podatku, który powstał w wyniku umorzenia zobowiązania cywilnego.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do treści art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przekazanie informacji, czy planowane jest przeprowadzenie zmian legislacyjnych polegających, np. na wprowadzeniu do ustawy stosownego zwolnienia podatkowego dla kredytobiorców, bądź też ponowne wydanie rozporządzenia w przedmiocie zaniechania poboru podatku.